

بحران پنهان در ماورای قفقاز

آینده آقای علی‌اف یک علامت سؤال بزرگ در منطقه است.

بحران بی‌اعتمادی به روسیه

در ماه‌های اخیر به جز آذربایجان و گرجستان که با بحرانهای ناشی از نادیده گرفتن روسیه در سیاستهای گرایش به غرب مواجه بوده‌اند، کل منطقه قفقاز، به ویژه شمال آن دستخوش ناآرامی‌هایی بوده است که می‌تواند ثبات شکننده بسیاری از کشورهای حوزه ماوراء قفقاز را به مخاطره بیاندازد. خبرهای رسیده از شمال قفقاز، محل سکونت قبایل و ملل گوناگون حاکی از بدتر شدن اوضاع در آن است. در چچن که نیروهای روسیه دو سال پیش به دنبال

هر دوی این رهبران دریافته‌اند که موفقیت آنها در صحنه‌های بین‌المللی می‌تواند مرهمی باشد بر آلام ناشی از دست دادن بخشی از خاک آنها در سالهای اخیر. آذربایجان در جنگهای خود با ارمنستان که در سال ۱۹۹۴ ظاهر آ به پایان رسید شانزده درصد از اراضی خود را از دست داد و ارمنستان حاکمیت خود را در بخش‌هایی از خاک آذربایجان مستقر و مستحکم کرد. در گرجستان نیز نیروهای این کشور زیر فشار جدایی‌طلبان منطقه ساحلی آبخازی مجبور به ترک این ایالت در سال ۱۹۹۳ شدند و عملاً آبخازی را به عنوان بخشی از خاک گرجستان از دست دادند. رهبران هر دو کشور آذربایجان و گرجستان ناگزیر بهای

حیدرعلی‌اف رئیس جمهوری آذربایجان در سفرماه اخیر خود به انگلستان چهره‌ای شاد و درخشان داشت. او پس از دیدار با ملکه الیزابت و امضای قراردادهای انرژی به ارزش سیزده میلیارد دلار به سوی یک گالری هنری کوچک در شرق لندن شتافت که در آن مدیران سطح بالای انگلیسی و امریکایی برای ادای احترام در انتظارش بودند، اکثر این مدیران از این که تاکنون اهمیت کشور علی‌اف را آن طور که شایسته‌اش بوده ارزشیابی نکرده‌اند از او عذر خواستند و او نیز قول داد چنانچه در گفته‌هایشان صادق هستند از خطایشان چشم ببوشد!

علی‌اف، مانند ادوارد شوارنادزه، همتای فعلی خود در گرجستان و سیاستمدار بازممانده از دوران اتحاد شوروی سعی کرد با مهارت و ظرافت به سرمایه‌داران انگلیسی و امریکایی القا کند که نفوذ روسیه در خاک آذربایجان رنگ باخته است و گستردگی گذشته را ندارد و در حال حاضر کشورش تنها به دنبال سرمایه‌گذارهای بزرگ در منابع انرژی برای قرن بیست و یکم است که این مهم تنها در منابع سرمایه‌ای غرب امکان‌پذیر است. علی‌اف تاکید کرد امروز نگاه او برای یافتن شرکای اقتصادی به سوی ترکیه، اروپای غربی و ایالات متحده امریکاست. چنین چرخشی برای آذربایجان، که در طول دهه‌های متمادی از جمهوریهای وفادار به اتحاد شوروی به شمار می‌رفت درخور اعتنا است.

دست کم از سال ۱۹۹۴ بر سر برخوردها در جنوب قفقاز نوعی توافق به عمل آمد (و حل و فصل نهایی نشد)، عقب‌نشینی روسیه فرصت‌هایی طلایی برای آذربایجان و گرجستان به وجود آورد تا این دو، دوستان دیپلماتیک جدید و بانفوذ در لندن، واشنگتن و سایر پایتختهای غربی برای خود دست و پا کنند. امروز این دوستان علی‌اف و شوارنادزه در غرب اهمیتی بسیار بیشتر از دوستان سابقشان در دفتر سیاسی حزب کمونیست شوروی دارند. رובה‌های پیر پولیت بورو به استراتژیستهای روسیه نشان داده‌اند که راهی جز پذیرفتن گرایشهای ژئوپولیتیکی جدید آن‌ها ندارند.

سیاسی این شکست‌های تلخ را پذیرفتند و به طرح استراتژی‌هایی پرداختند که در بلندمدت بخش‌های از دست رفته کشور را به قلمرو خود بازگردانند.

شوارنادزه که احساس می‌کند از یک سو آبخازی را از دست داده و از سوی دیگر در صحنه‌های اقتصادی کشورش نیز موفقیتی نداشته است، ماه گذشته دست به یک ترمیم کابینه گسترده زد. گرچه او هنوز در رأس سیاست کشورش قرار دارد و رقیبی برای خود نمی‌شناسد، اما به رغم ترمیم کابینه‌اش کسی انتظار موفقیتی جدید و چشم‌گیر برای او ندارد. در آذربایجان نیز اوضاع بیش و کم به همین منوال است و به رغم امضای قراردادهای دهان پرکن نفتی احتمال موفقیت‌های

دردناک

شرکت صنایع آلومینیوم، تولیدکننده:

- در و پنجره، پارتیشن و نمای آلومینیومی دورال
- پروفیل‌های صنعتی و غیر صنعتی دورال
- سقف کاذب و اکوستیک آلومینیومی دورال (دامپا)

آدرس: تهران - خیابان سید جمال الدین شماره ۹۲
تلفن: ۸۷۱۷۹۶۴ - ۸۷۱۹۰۳۲ - فکس: ۸۷۱۹۶۰۰

درو پنجره و پروفیل آلومینیومی دورال با مهر استاندارد

نبرد خونین از آن سرزمین رانده شدند اصلان ماسخادوف رئیس جمهوری چین تلاش می‌کند نهضت‌های مسلح اسلامی را سرکوب کند. او ماه گذشته از یک سوء قصد بمب‌گذاری جان سالم بدر برد و بلافاصله سرویس‌های امنیتی روسیه را متهم کرد برای برهم زدن ثبات کشورش اقدام به این سوء قصد کرده‌اند. در ژوئیه سال جاری بوریس یتسین رئیس جمهوری روسیه به منظور دلجویی از ماسخادوف طی اعلامیه‌ای حمایت خود را از رهبری چین به طور اعم و از ماسخادوف به طور اخص اعلام کرد ولی این اعلامیه نتوانست سوءظن ماسخادوف به مسکو را برطرف کند، و یا دست کم نتوانست نظر مردم را که می‌گویند مسکو در صدد به بند کشیدن سرزمین آن‌ها است و از وعده‌هایی که برای بازسازی چین داده است ظفره می‌رود عوض کند. گذشته از سوءظن به اهداف روسیه در چین، ماسخادوف با دشمنان و مشکلات روزافزون داخلی روبرو است؛ مشکلاتی نظیر فقر، بیکاری، جنایت و آدم‌ربایی که سرتاسر قفقاز شمالی را در بر گرفته است رئیس جمهوری چین را آزار می‌دهد. اوضاع در زنجیره‌ای از سرزمین‌های نیمه مستقل شمال قفقاز آن‌چنان پرتنش است که نیروهای روسیه برای مقابله با تروریسم در آن سرزمین‌ها ماه گذشته یک مانور «ضد تروریست» در استاوروپول در روسیه برگزار کردند که آن نیز بر شدت جنگ اعصاب در منطقه افزود. هم چین که نفوذ مستقیم روسیه در آن به حداقل رسیده و هم سایر جمهوریهای قفقاز که کم و بیش کرملین بر سیاست‌های آنها نظارت دارد، مشکلات طبیعی یکسان دارند. عمده‌ترین این مشکلات بی‌پولی روسیه برای کمک‌های اقتصادی به جمهوریهای شمال قفقاز است که باعث شده دوستان سیاسی کرملین در این جمهوری‌ها به دلیل بروز ناهنجاریهای ناشی از فقر اعتماد خود را به روسیه از دست بدهند. حداقل ضربه‌ای که می‌تواند بر اثر این بی‌اعتمادی بر روسیه وارد شود، ایجاد یک خلاء سیاسی است که در آن قبایل ناآرام شمال قفقاز به ویژه در جمهوری داغستان که سالها است در انتظار این لحظات هستند از این خلاء بهره‌برداری کنند و آن‌ها نیز چون چینی‌ها علم استقلال بربازند.

در این جمهوریها همواره احساس خطر از جانب روسیه و سوءظن نسبت به سیاست‌های آن وجود داشته است و این بار نیز مردم جمهوریهای شمال قفقاز از آن بیم دارند که روسیه سیاست خطرناک تفرقه بینداز و حکومت

شوارنادزه و حیدرعلی اف تا چند سال پیش بزرگترین وظیفه خود را گسترش تعالیم لنین در سراسر جهان می‌دانستند، اما اینک برای کسب قدرت و ثروت بیشتر و تحکیم موقعیت خویش به هر دری می‌زنند.

برای اعصاب درهم ریخته رهبران گرجستان و آذربایجان تحقق چنین توطئه‌هایی یک کابوس است و چنانچه دسیسه‌های روسیه و تحریک قبایل پرتنوع قفقاز که در تئوری احتمال آن‌ها وجود دارد واقعیت پیدا کند می‌تواند طومار زندگی سیاسی شوارنادزه و علی‌اف را درهم

بپیچد.

علی‌اف و شوارنادزه همه

تلاش خود را برای پیش‌گیری از وقوع چنین رویدادهایی به کار گرفته‌اند. هر دو در خفا از ماسخادوف مرد قدرتمند چین برای مستحکم کردن پایه‌های حکومت خود حمایت می‌کنند تا به عنوان ابزاری در مقابله با روسها از او بهره گیرند. در جنگ چین آذربایجان علناً از جدایی‌طلبان چین حمایت کرد ولی گرجستان برای احتراز از تحریک روسها روش ملایم‌تری در قبال این جنگ در پیش گرفت. در قبال چنین سیاستی هر دو در عین حال تمایل دارند به خاطر خطوط لوله نفت قفقاز که بخشی از آن از خاک روسیه می‌گذرد یا اعمال سیاستی ظریف دل روسیه را به دست آورند. چرا که از هم‌پاشی اتحاد روسها با جمهوریهای قفقاز نخستین اثر نامطلوب خود را بر خطوط لوله نفت آذربایجان و گرجستان که از چین و داغستان می‌گذرد باقی خواهد گذاشت. دو بازمانده عضو دفتر سیاسی اتحاد شوروی سابق به خوبی می‌دانند خطرات از هم‌پاشی این اتحاد بیش از منافع آن برای آذربایجان و گرجستان است و بنابراین همه تلاش خود را به کار بسته‌اند تا طوفان برفی که احتمال آغاز آن هر لحظه در آن سوی کوههای قفقاز وجود دارد، تبدیل به بهمن عظیم که همه چیز را با خود خواهد برد، نشود!

ماخذ: مجله اکونومیست - ۷ اوت ۱۹۹۷

برگردان از بخش ترجمه «گزارش»

کن را در این منطقه به اجرا درآورد. چنین سیاستی نه تنها جمهوریهای شمال قفقاز بلکه بیشترین کشورهای استقلال یافته را نیز در معرض ناآرامیهای سیاسی قرار خواهد داد. به عنوان مثال چنانچه قبایل لزگی در داغستان و مرزهای آذربایجان تحریک شوند، دویست هزار لزگی مستقر در همسایگی آذربایجان قادرند به آسانی امنیت و ثبات آذربایجان را تهدید کنند، از سویی روسیه که با نایسامانیهای گسترده و مزمن درگیر است بی‌میل نیست برای پوشیده داشتن مشکلات خود و رهایی موقت از آنها دست به چنین تحریکاتی بزند و به بهانه ناآرامی در جمهوریهای متحد خود در روسیه حالت فوق‌العاده اعلام کند و به صورت موقت هم که شده کمیوهای جامعه خود را از خاطر مردمانش بزدايد.

گرجستان در مورد آبخازی وضعیتی مشابه آذربایجان و اقوام لزگی دارد. شوارنادزه از خاطراتی تلخ از برقراری روابط نزدیک میان جدایی‌طلبان آبخازی و مسلمانان آن‌سوی کوههای قفقاز همواره رنج برده است. جنگجویان جدایی طلب آبخازی در سالهای ۱۹۹۲ و ۹۳ از حمایت انبوه داوطلبان شمال قفقاز و قزاقهای روس برخوردار بودند. شوارنادزه پس از باختن جنگ آبخازی لحظه‌ای از وحشت تحریک مجدد آبخازی‌ها به وسیله روسها و به خطر افتادن قلمرو گرجستان در امان نبوده است.